

Urbaniserad hästhållning

– *stadsnära hästgårdar och planering*

Eeva Rumpunen, 2009
Landskapsarkitektprogrammet, Alnarp
Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten
SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Urbaniserad hästhållning

– *stadsnära hästgårdar och planering*

Eeva Rumpunen

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Alnarp, 2009

Handledare: Hanna Elgåker
Examinator: Anna Peterson

Nyckelord: hästar, planering, peri-urban, landskap, hästgårdar, hästboende,
stadsnära, kommuner, ridvägar, skyddsavstånd

Kurstitel: Skriva om landskap
Kurskod: EX0378
Omfattning: 15 hp
Nivå o fördjupning: Grund C
Huvudämne: Landskapsplanering

Omslagsbilder: Eeva Rumpunen, 2008-11-22, 2008-09-28

Sammandrag

På grund av den ökande befolkningen expanderar städerna ut i de rurala områdena. Dessa peri-urbana områden som tidigare användes för jordbruksproduktion används nu för alternativa verksamheter, exempelvis hästhållning. 75 % (200 000) av landets hästar befinner sig i de peri-urbana områdena. Hästhållningen påverkar till exempel planeringen av nya bostadsområden. Planerare på kommunerna behöver ta hänsyn till att det finns hästar i närheten av bostäder, då dessa kan orsaka allergier och andra störningar. De måste också handskas med önskemålen om bättre ridmöjligheter. Syftet med uppsatsen var att ta reda på vilken roll hästarna har i kommunernas samhällsplanering. För att få reda på detta svarade 18 kommuner på frågor om hästar och planering. Slutsatserna blev att det behövs: (1) Gemensamma riktlinjer i alla kommuner gällande hur hästfrågor ska tas med i översikts- och detaljplanerna. (2) Information till alla hästägare och markägare om allemansrätten för att förhindra osämja mellan ryttare och markägare. (3) Att hästen ingår tydligt som ett av medlen att nå miljömålen i kommunerna. (4) Att samarbete med Länsstyrelsen gällande djurskyddsfrågor fungerar och att gemensamma riktlinjer görs gällande samordning av häst- och planeringsfrågor. (5) Att frågor rörande hästnärliv tas upp som en naturlig del av det övriga näringslivsfrågorna.

Nyckelord: hästar, planering, peri-urban, landskap, hästgårdar, hästboende, stadsnära, kommuner, ridvägar, skyddsavstånd

Abstract

As the number of inhabitants increases, the cities expand into the former rural landscape. The urbanization causes changes to the functioning of the peri-urban fringe. Land that previously was used for agricultural production is now used for alternative enterprises, as for example horse keeping and recreation. 75 % of all horses (approx. 200 000) are situated in the peri-urban fringe. Horse keeping is not an issue that is easy to neglect, for example in the spatial planning of new housing areas. The planners at municipal level have to struggle with questions as horses being kept too close to homes; this can cause allergies and other disturbances. They also have to consider the demand for new places to practise horse riding. The overall aim of this study was to explore the impact of increased horse keeping on the spatial planning of the municipals. For this purpose a questionnaire was sent to 18 municipals in Sweden. As a conclusion: (1) The municipals need common guidelines for spatial planning considering horse keeping. (2) To avoid conflict, the municipals need to inform the horse owner and the landowner of the right of common access. (3) It is also necessary to consider the horses to reach some of the goal of the Swedish official environmental quality policy. (4) Make sure that the cooperation between the municipals and the County Administrative Board is efficient in the aspect of animal protection. Common guidelines are needed and planning questions need to be coordinated. (5) Consider the equine business as a natural part of the business world.

Keywords: horses, planning, peri-urban, landscape, horse farms, municipals, Sweden

Förord

Ett stort tack till alla er ute i landets kommuner som med stor entusiasm svarat på mina frågor!
Tack, Hanna Elgåker, för alla superbra tips och råd!

Alnarp 2009-03-26
Eeva Rumpunen

Innehållsförteckning

Introduktion	6
Hästen i det peri-urbana landskapet.....	6
Miljömål	7
Samhällsekonomiskt.....	7
Rekreation/hälsa.....	7
Hästen och planeringen	8
Översiktsplan och detaljplan.....	8
Tillgänglighet för ridning	9
Allergi - skyddsavstånd.....	10
Kommunala rapporter om häst.....	10
Syfte och frågeställningar.....	11
Material och metod	11
Resultat	13
Svar från kommuner som skrivit rapporter om häst.....	13
Planering	13
Ridvägar/Ridanläggningar	14
Näringsliv	14
Satsningar inom hästområdet	14
Svar från kommuner som inte har skrivit rapporter om häst	14
Planering	15
Satsningar på ridvägar/ridanläggningar	17
Länsstyrelsens rapport	17
Diskussion	18
Planering.....	18
Vem äger frågan?.....	18
Kommunala riktlinjer/skyddsavstånd.....	18
Hästboende.....	19
Näringsliv/samhällsekonomi	19
Satsningar på ridvägar/ridanläggningar	19
Vilken roll har då hästarna i kommunernas samhällsplanering?	19
Nytt samarbete inom hästsektorn.....	19
Slutsats:	20
Referenser	21
Otryckta källor	21
Elektroniska källor/Internet	21
Tryckta källor och litteratur.....	21
Övrig litteratur ej refererad till	23

Introduktion

I en tidsanda där personlig utveckling och frihet är viktigt för individen, samtidigt som en hållbar stadsutveckling är eftersträvansvärt är det intressant att vidga vyerna och ta med storstädernas omland i diskussionerna om ett hållbart samhälle. Många människor har drömmar om egna hästgårdar på landet men vill ändå inte isolera sig utan ha kontakten med staden. Hästarna utgör ofta en fritidsverksamhet och inkomsterna måste kanske hämtas i staden. En hästgård på landet fem minuter från ett samhälle är då idealisk: nära till arbete, skola och omsorg, och samtidigt tillgång till den upplevda friheten på landet. Då allt fler flyttar ut på landet och gårdar med minimal areal marknadsförs som hästgård ökar trycket på området. Allemansrätten överutnyttjas, hästar rids i trafiken, betesmark saknas, kunskap saknas och konflikter uppstår. Min fundering efter att ha studerat stadsnära hästgårdar i sydvästra Skåne är på vilket sätt dessa halvt urbana gårdar finns med i kommunernas framtida planer. Finns det strategier för hur dessa ska hanteras när städerna expanderar? Vilken roll spelar detta moderna "hästboende" i samhället?

Hästen i det peri-urbana landskapet

Efter att traktorerna gjort sitt intåg i jord- och skogsbruket minskade antalet hästar i Sverige från som mest 705 000, på 1920-talet (SOU 2000:109) till 70 000, på 1970-talet (Johansson et al., 2004). De senaste 30 åren har hästar ökat kraftigt i antal och 2004 uppskattades antalet hästar vara närmare 300 000. Av dessa uppskattades två tredjedelar (ca 200 000) finnas i stadsnära områden (Jordbruksverket, 2005).

Urbaniseringen har medfört att det peri-urbana (tätorts nära) landskapet gradvis har förändrats från ett rent jordbruksområde till att bli mer multifunktionellt (Antrop, 2000, Busck et al., 2008). Bland annat rekreation och verksamhet som inkluderar hästar bidrar till mångfalden av aktiviteter på landsbygden (Short et al., 2008). Urbaniseringen har även bidragit till en demografisk-, inkomst- och sysselsättningsförändring för den rurala befolkningen (Short et al., 2008) med en förändrad livsstil från rural till urban som följd (Antrop, 2000). De peri-urbana områdena erbjuder ett boende på landsbygden med närhet till service, infrastruktur och rekreation samtidigt som många pendlar till arbete inne i staden (Busck et al., 2008). Jordbruksverket har definierat tätorts nära (peri-urbana) landsbygd med ett cirkelformat omland runt de större städerna. Omlandet ska motsvara pendlingsområdet till städerna, med antagandet att pendlingsområdet är större ju större tätorten är. Stockholm, Göteborg och Malmö har ett tätorts nära omland som är 60 km. Övriga tätorter med mer än 70 000 invånare har ett omland på 30 km och tätorter ner till 10 000 invånare har ett pendlingsområde på 20 km (Jordbruksverket, 2005). Antalet människor som vill bo i närheten av de urbana centrumen ökar fortfarande (Antrop, 2000) och stora delar av västvärlden följer samma mönster: de stora koncentrationerna av hästar är ofta runt städerna då ägarna vill ha sina hästar nära sig (Quetier & Gordon, 2003; Elgåker & Wilton, 2007).

Ökningen av antalet hästar kan delvis bero på den livsstilsförändring som skedde när medelinkomsten ökade och fler hade råd med en hobby som tidigare endast kunde utövas av dem som hade mycket pengar (Brandt & Eklund, 2007). Bilden av hur markanvändningen ser ut skiftar från plats till plats och är beroende på platsens sociala struktur, dvs vilka som bor där och hur jord- och skogsbruket ser ut (Short et al., 2008).

Miljömål

Hästar och hästhållning bidrar till att några av de sexton miljömål som Sveriges riksdag har beslutat ska nås till år 2020 (Naturvårdsverket, 2008). Fyra av miljömålen är relevanta för hästnäringen (Hästen i politiken, 2006):

- ett rikt odlingslandskap
- ett rikt växt- och djurliv
- grundvatten av god kvalitet
- ingen övergödning

Hästen kan användas som landskapsvårdare och genom växelbete med andra djurslag kan man få ett öppet landskap med höga biologiska och rekreativa värden (Palmgren Karlsson, 2006). Med rätt gödselhantering kan hästhållningen bidra till att grundvattnet håller god kvalitet genom att förhindra läckage av gödsel och minska beläggningen på hagar (Hästen i politiken, 2006).

Hästar kan vara en samhällsekonomisk vinst, inte bara i form av direkt ekonomisk vinst för staten genom intäkter från totalisatorspel och liknande, utan även indirekt genom effekter av rekreation och därmed förebyggande hälsovård (Johansson et al., 2004).

Samhällsekonomiskt

Hästen har ändrat betydelse i samhället, från produktionsfaktor i jordbruket till konsument av jordbrukets produktion, samt för social och rekreativ betydelse. (Johansson et al., 2004). EU:s jordbrukspolitik med storskalighet har lett till överproduktion och sänkta priser. De som inte haft råd att investera i storskaligheten har behövt se sig om efter nya inkomstkällor. En satsning på hästnäringen är en av utvägarna för att kunna försörja sig på landsbygden (Bailey et al., 2000; Ilbery, 1989; Quetier & Gordon, 2003). Relationen mellan jordbruket och de rurala byarna kan få ett uppsving i samhörighet

med hållbar konsumtion och miljötanke i form av att sälja och köpa jordbruksprodukter (Short et al., 2008). De största sektorerna på landsbygden är numera grossist- och detaljhandel samt service. De som idag bor på landsbygden har ofta svagare band till själva markanvändningen (Short et al., 2008).

Hästnäringen är en bred sektor som kan delas in i olika kategorier som uppfödning och avel, spel och administration, lantbruk, varor och tjänster, ridsport, trav och galopp samt hästturism (Johansson et al., 2004). I Sverige liksom i flera andra länder är hästturismen en uppåtgående trend (Regeringskansliet, 2008). Det beräknas finnas ca 500 hästturismverksamheter i Sverige (Svala, 2002). Hästens sociala betydelse varierar från att vara ett heltidsintresse och en livsstil, till att vara ett sporadiskt intresse vid exempelvis spel och större tävlingar (Johansson et al., 2004). Enligt en beräkning som publicerades 2004 omsatte hästnäringen 46 miljarder kronor, varav 10 miljarder var totalisatorspel, och sysselsatte 28 000 hel-årstjänster (Johansson et al., 2004).

Rekreation/hälsa

Hästen hålls inte som ett produktionsdjur i syfte att försörja sig på, utan används till rekreation, sport och sällskap (Elgåker & Wilton, 2007). Att sköta hästar är styrke- och motionskrävande och enligt en finsk undersökning toppar ridning listan över sporter vars utövande gav tillräcklig rekommenderad motion, dvs minst 30 minuter tre gånger i veckan (Brandt & Eklund, 2007). Det finns många olika discipliner inom hästsporten, exempelvis: trav, galopp, hoppning, dressyr, western, körning och islandshäst. Ridning används även i rehabiliteringssyfte och kan utövas av funktionshindrade. Ridningen är den största handikappidrotten i Sverige med ca 4000 ryttare (Svala, 2002).

Enligt Tillberg Mattson (2004) har under de senaste decennierna fler kvinnor än män lämnat den svenska gles- och landsbygden. Men en kontraurbanisering sker samtidigt i den tätortsnära landsbygden av ex-urbana människor. Motivet till denna kontraurbanisering kan handla om livskvalitérelaterade motiv som boendemiljö och fritidsintresse (Tillberg Mattsson, 2004).

Ridning är Sveriges näst största ungdomsidrott och även den andra största idrotten bland tjejer i åldrarna 13-20 år (Ridsportförbundet, 2009). 87 % av de som är aktiva inom ridsport är kvinnor (Riksidrottsförbundet, 2006). Hästsport är jämlikt så till vida att kvinnor och män tävlar på samma villkor, med undantag för voltige (Ridsportförbundet, 2009).

Samspelet med hästar gynnar utvecklingen av sociala färdigheter. Sett ur ett samhällsperspektiv är hästhobby en social övningsarena, i form av ansvarstagande, omvårdande och social kontakt med både människor och djur (Brant & Eklund, 2007; Forsberg, 2007).

Enligt Forsberg (2007) ser det ut som om staten håller på att minska sitt engagemang för ridskolorna och de privata aktörerna uppmanas att ta över. Då de kommunala aktivitetsstöden minskar finns risken att färre ungdomar har råd att rida (Forsberg, 2007). Lunds kommun (2008a) har konstaterat att privatägda ridskolor i Lunds kommun, missgynnas av nuvarande bidragssystem och att ridlektionerna är dyrare på dessa ridskolor än de kommunala.

Figur 3. Foto: Eeva Rumpunen 2007-10-13

Hästen och planeringen

Urbaniseringen med mer tätbefolkade områden har lett till att allt fler använder åkrarna till att gå och cykla på samt för andra former av rekreation, vilket skapar konflikter (Busck et al., 2008). Enligt Långstedt (2008) och Short (2008) tycks det inte vara hästarna i sig som är konfliktskapande utan det är den skilda synen på hur landsbygden ska se ut. Kommunikationen försvåras av olika syn på natur, arbete och könsroll. Den neo-rurala medelklassen flyttar ut på landsbygden för att de vill ha orörd natur – en romantisk idyll. Jobb och sociala behov tillfredsställs i den närliggande staden. Till skillnad från jordbrukarna som av tradition mest är män är det mest kvinnor som utövar hästsport, vilket också kan vara konfliktskapande (Långstedt, 2008, Short et al., 2008). Enligt Busck et al. (2008), måste planerare, andra tjänstemän och politiker i kommunerna vara medvetna om att det kan bli konflikter och därför ta initiativ för att klara av eller förhindra konflikter. Men analyser säger också att det finns en hel del likheter mellan nykomlingar och de som har bott på landet sedan länge. Alla invånarna blir mer heterogena med allt från heltidsbönder till att ha hela nätverket utanför bostadsorten, eller personer som använder egendomen till icke-agrikulturell affärsverksamhet (Busck et al., 2008).

Översiktsplan och detaljplan

En genomtänkt planering krävs för att bevarandet av naturmiljöer ska förenas med friluftsliv samt att konflikter ska förhindras (Lindström, 2006). Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan som stöd i beslut om mark- och vattenområdesanvändning samt hur den byggda miljön ska bevaras och utvecklas (Boverket, 2008). Översiktsplanen ska omfatta hela kommunens yta men den är

enbart vägledande, inte juridiskt bindande. (Boverket, 2008). Ridvägar kommer in i översiktsplanen. Bebyggelsemiljöns utformning och användning regleras i detaljplanen som är juridiskt bindande (Boverket, 2008) Med en detaljplan kan kommunen skydda områden som är av miljömässigt-, kulturhistoriskt-, historiskt- eller konstnärligt värde (Boverket PM, 2008). Plan- och bygglagen säger för att mark ska få användas för bebyggelse måste den vara lämplig ur allmän synpunkt. Det är i detaljplanen eller bygglovsärenden som lämplighetsbedömningen sker (Boverket PM, 2008).

Tillgänglighet för ridning

Anlagd ridväg

Persson (2003) skriver att vid planering av tätortsnära hästgårdar är det inte bara skyddsavstånd gällande allergihänseende utan det är även viktigt hur ridvägarna ser ut och fungerar ur hästens, ryttarens och trafikanternas synvinkel. En ridväg kan se ut att fungera med en icke ryttares ögon. Men vägen kan vara livsfarlig ur hästens och ryttarens synvinkel. Hästen är ett flyktdjur och det måste finnas plats för att komma undan ifall den blir skrämmd. Det är viktigt att ta hänsyn till alla som ska använda vägarna: hästar, ryttare, cyklister, gående, bilister mm. Det finns många hinder för framkomligheten på hästryggen: vägkorsningar, järnvägsövergångar, vattendrag, broar, tunnlar, mm. Det gäller att tänka efter före när man planerar och fråga aktörerna (Persson, 2003).

Allemansrätt

Allemansrätten är ingen lag. Trots att den är inskriven i grundlagen finns det ingen lag som definierar allemansrätten exakt. Det går att tolka allemansrätten i domstol men enligt naturvårdsverket (2009) är

rättsfallen som rör allemansrätten få. Exempel på ett pågående rättsfall: I slutet av 2008 skickade en markägare in ett krav på 500 000 kr i ersättning till Naturvårdsverket efter att hans skog fått ridskador på grund av allemansrätten (Kjellin, 2008).

Allemansrätten som begrepp är troligen inte äldre än från 1900-talets mitt, men det finns härledda delar av det som idag kallas allemansrätt långt tillbaka i tiden (Ahlström, I., 1999). På Naturvårdsverkets (2009) hemsida står det att allemansrätten i grunden gäller enbart för den enskilda individen, men organisationer och turistföretag kan dra nytta av den. De ser att det skett en förändring av motiven till att vistas i naturen. Det är inte längre naturupplevelsen som är det viktigaste utan aktiviteten. Antalet människor som vistas i naturen är också fler på grund av ökad befolkning och att folk fått mer fritid. Trycket på den tätortsnära naturen har ökat mest eftersom det är där den största befolkningsökningen har skett, med effekten att slitaget på mark och växligheter ökar. Det är enligt allemansrätten tillåtet att fritt rida i naturen, men med en aktsamhet om naturen. Val av för tillfället lämplig väg är viktigt med tanke på att ridning kan skada naturen – t ex mjuk mark skadas lätt (Naturvårdsverket, 2009).

Åslund (2008) skriver i sin avhandling "Allemansrätten och markuttytjande" att det uppstår problem med användandet av allemansrätten när allt fler vill använda den orörda naturen, som anses vara allemansrättslig just för att den är orörd. Då, när den inte längre är orörd är den inte heller längre lämplig som allemansrättslig mark. Hennes utgångspunkt är att allemansrätten ska användas till syfte att naturen ska vara hållbar.

Allergi - skyddsavstånd

Mindre än 10% av befolkningen är allergisk mot häst (Haeger-Eugensson & Elfman, 2006). Hästallergen kan orsaka kraftiga reaktioner och därför måste man ta hänsyn till allergiker. Enligt Elfman et al. (2008) sprider sig hästallergen, en vindstilla dag, så långt som 50 meter från stall och hagar. Är det mer vind kan man hitta allergen så långt bort som 500 meter, men med en kraftigt förminskad styrka, ungefär motsvarande den mängd man kan hitta inomhus. Det går att minska allergenets styrka. Topografi och vegetation påverkar spridningen av allergen. Mest effektivt är barrträd som kan minska allergen-partiklarna med 15-25 % (Elfman et al., 2008; Haegaer-Eugensson & Elfman, 2006). Även stallventilation påverkar spridningen (Elfman et al., 2008). Allergen sprids inte bara med vinden utan sätter sig även i kläderna. Hästnäringens miljöråd (HNS, 2009) rekommenderar att ridkläder förvaras i en sluten väska till och från stallet och att man inte ska besöka några offentliga platser med stallkläder på. Det är inte bara de luftburna allergenerna som kan orsaka obehag, utan även lukt. Gödselhantering i slutna behållare minskar problemet med flugor och lukt betydligt (Elfman et al., 2008).

Kommunala rapporter om häst

Göteborgs stad (2004; 2005), Lunds kommun (2008a; 2008b; Elgåker, 2006), Vellinge kommun (2006), Sjöbo kommun (2006), Umeå kommun (2005), Söderhamns kommun (2006) och Falkenbergs kommun (2006) har skrivit olika rapporter om hästfrågor i kommunen. Rapporterna är ambitiösa och innehåller många olika åtgärdsförslag. Ett antal rapporte handlar om att det är viktigt att skapa nätverk och samordna hästfrågorna. Någon rapport skriver om att det är viktigt att stödja hästföretagandet. Utbildningsbehovet anses som stort i många av rapporterna. Riktlinjer om hästhållning efterfrågas och en satsning på ridvägar och ridanläggningar anses som prioriterat.

Figur 4. Foto: Eeva Rumpunen 2008-07-26

Figur 5. Foto: Eeva Rumpunen 2008-07-26

Syfte och frågeställningar

Städerna expanderar ut i det tidigare rurala landskapet där det bland annat finns hästar. Både hästägare och de som inte är hästägare är beroende av en bra samhällsplanering där alla invånare kan trivas och samsas. Det är kommunerna som är ansvariga för en god och hållbar samhällsplanering. Syftet med uppsatsen är att ta reda på vilken roll hästarna har i kommunernas samhällsplanering. Huvudintresset ligger på den stadsnära hästverksamheten.

En kartläggning av kommunernas planering när det gäller hästfrågor gör frågeställningen bred:

Vilken hänsyn tas till hästfrågor vid kommunernas samhällsplanering?

Material och metod

För att få en översiktlig bild och inledande uppfattning om hur kommunerna tar sig an hästfrågor, började jag med att studera ett antal publicerade rapporter rörande hästfrågor. Flera av rapporterna är framtagna av kommuner, men även Länsstyrelsen, Lantbrukarnas Riksförbund och Hushållningssällskapet har tagit fram rapporter rörande hästfrågor. Sju kommunala rapporter skrivna mellan 2003 och 2008 valdes ut för uppföljning. De sju kommunerna är spridda över landet och de valdes med tanke på att de kan tänkas ha tätortsnära hästgårdar och/eller hästintensiva. För att få mer material till frågeställningen, som främst är inriktad på hästar i städernas omland, ställdes frågor om häst och planering till elva kommuner som i respektive län var de med avseende på invånarantalet största (SCB, 2009).

I de fall det inte gick att hitta mejladressen till chefen på kommunernas Samhälls-

byggnadskontor mejlades frågorna till kommunernas webportal. Mejlen ställdes med adress till: ”planarkitekt eller motsvarande”, på Stadsbyggnadskontoret. De som inte hade svarade inom en vecka ringdes upp. Det var inte alltid som svaren kom från någon med befattningen planerare, utan även ekologer, miljöinspektörer, exploateringsingenjör/miljöhandläggare, kultursekreterare och landskapsarkitekter, besvarade frågorna.

Metoden att mejla frågorna valdes för att respondenterna skulle få tid att tänka igenom frågorna och eventuellt ta reda på svaren på annat håll. Telefonintervju gjordes bara i två fall, då respondenterna hellre ville ta det per telefon än mejla svaren. Vid telefonintervju finns risken att svaren påverkas av intervjuaren (Christensen et al., 2001).

Enligt Åsberg (2001), kan en metod inte kallas kvalitativ eller kvantitativ utan frågan är av vilket kunskapsintresse uppsatsen har. Då uppsatsens syfte är explorativt, det vill säga att skapa en övergripande bild om ämnesområdet för att skapa kunskap kring problemområdet, ställdes öppna frågor (Christensen et al., 2001).

Det finns mycket skrivet inom ämnet häst, men väldigt lite inom ämnet häst och planering. Intresset för städernas omland har exploderat de senaste åren och det finns forskningsrapporter från många länder. För att hitta kommunala rapporter om häst så har sökordet ”häst” skrivits in på kommunernas hemsidor. När det gäller vetenskapliga rapporter så är de flesta på engelska. Sökord på engelska: ”planning, peri-urban, horses, farm diversification, rural-urban och land use.

Enkätfrågor

Frågor till sju kommuner som skrivit rapporter. Göteborg, Lund, Vellinge, Sjöbo, Umeå, Söderhamn, Falkenberg.

Vad har hänt sedan rapporten skrevs?

- * Har rapporten använts?
- * Har några av rapportens åtgärdsförslag uppfyllts?
- * Vad fokuserar/satsar kommunen på gällande ämnet häst?
(ridleder/hästgårdar/hästturism/utbildning/handikappridning/näringslivet/ samhällsplanering etc)
- * Är frågan om stadsnära hästboende aktuell i kommunen?
- * Har det förekommit några planeringsproblem (vilka)?
- * Vad har varit svårast i planeringen?
- * Finns det planer på att inom kommunen satsa på hästfrågan?

Frågor till elva kommuner som inte har skrivit rapporter om häst. Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Örebro, Västerås, Malmö, Karlstad, Falun, Gävle, Sundsvall, Luleå.

- * Är frågan om stadsnära hästboende aktuell i kommunen?
(Inte bara speciella hästbyar utan alla boendeformer med häst.)
- * Har det förekommit några planeringsproblem (vilka)?
- * Vad har varit svårast i planeringen?
- * Har det uppstått några konflikter rörande häst och planeringsfrågor?
- * Finns det inom kommunen några uppgifter på antalet hästar?
- * Görs det några satsningar inom kommunen rörande häst?

Figur 6. Foto: Eeva Rumpunen 2007-08-09

Figur 7. Foto: Eeva Rumpunen 2005-04-03

Resultat

Nedan presenteras sammanfattningar av erhållna svar från de tillfrågade kommunerna. Svaren redovisas separat för de 7 kommuner som har skrivit rapporter om häst och för de 11 kommuner som inte har gjort det.

Svar från kommuner som skrivit rapporter om häst

Planering

I Vellinge och Lund anser man att planeringsproblem uppstår så fort det gäller boende i närhet av hästar där det kan vara svårt att hålla det rekommenderade skyddsavståndet. Även Falkenberg har haft problem med detta. Göteborg har inga större planeringsproblem på grund av den nya policyn som tillåter kortare avstånd mellan stall och bostadshus än tidigare. I Falkenberg anser man att det svåraste i planeringen är att reglera att det är "hästfolk" som flyttar till hästbyarna. Sjöbo anser att rapporten har gjort att hästen har blivit en del av samhällsplaneringen och att hästfrågor fått aktualitet i de kommunala förvaltningarna och samhället.

Figur 8. Foto: Eeva Rumpunen 2007-08-09

Hästboende

Stadsnära hästboende finns bara i Göteborg, Umeå och Söderhamn. I Söderhamn förekommer det bygglovsfrågor t ex vid ombyggnad av garage till stall inom detaljplanelagt område. Däremot finns det områden med hästnära boende i kommunerna, i form av hästgårdar, lägenhet i anslutning till stall och planer för hästbyar.

I Göteborg finns ett område för hästnära boende med i en fördjupad översiktsplan men den är inte genomförd. Däremot har de en äldre anläggning med hyreslägenheter i anslutning till ett stall som är mycket populär.

I Lund är frågan om stadsnära hästboende inte aktuell inom översiktsplanen för kommunen, men frågan diskuteras i samband med nya områdesbestämmelser gällande ett område inom kommunen.

Vellinge har hästnära boende i form av hästgårdar.

Sjöbo kommun har, gällande etablering av hästgårdar, sedan länge en hästpolicy som reglerar var det är lämpligt att hästgårdar och hästverksamheter etableras.

Umeå har pågående funderingar om nya hästgårdar i närheten av travanläggningen.

Falkenbergs kommun håller på att arbeta fram två detaljplaner för hästbyar som inte ligger på kommunal mark, utan är privata initiativ. För att hästbyarna inte ska bosättas av människor utan häst har Falkenberg ett förslag på att de eventuellt ska knyta varje bostad till en boxplats.

Skyddsavstånd

Göteborg har även använt sin rapport som underlag för en förändrad allergipolicy, där numera avstånden, enligt forskning, kan vara kortare än tidigare mellan stall och boningshus. De anser att det är viktigt ur planeringssynpunkt där de nu har mycket korta avstånd mellan bostäder och hästhållning.

Umeå har riktlinjer för skyddsavstånd mm som de tycker fungerar bra.

Ridvägar/Ridanläggningar

Göteborg har ett årligt anslag för att bygga ihop nätet av ridvägar. Vid dragning av ridvägar handlar det om att i Göteborg undvika stora natur- och kulturvärden samt att förhandla med markägare för att kunna dra ridvägar på ett lämpligt sätt. I Göteborg ligger fokus enligt utvecklingsplanen på de 10 prioriterade ridanläggningarna. En av de tio prioriterade ridanläggningarna är särskilt koncentrerad på handikappridning.

I Lund har sedan rapporten skrivits en ridgrupp bildats inom kommunen. Gruppen består av personer från Park och Naturkontoret, Gatukontoret, Stadsbyggnadskontoret samt Kultur och Fritidkontoret. Gruppen hanterar framförallt genomförandet av nya ridvägar.

I Vellinge och Sjöbo pågår projekt med ridvägar enligt rapporternas åtgärdsplaner. Sjöbo har problem med att genomföra planerna på de ridledsförslag som finns samt att hitta lämpliga ridvägar och lösningar för bättre ridmöjligheter.

Falkenbergs kommun har ett planuppdrag för ett ridcentrum, som inte har påbörjats ännu och de satsar på hästturism, delvis genom att informera om ridleden i Halland.

Näringsliv

Sjöbo har använt rapporten i marknadsföringssyfte, som uppslagsverk i hästfrågor mm. Hästutvecklingen och hästföretagssamheten anser de vara viktig och hästen finns med i samhällsplaneringen. En effekt som de märkt av rapporten är att hästföretagen har börjat räknas, och räknar sig själva till näringslivet.

Satsningar inom hästområdet

Göteborg ger årliga bidrag till ridanläggningar och ridstigar. Sedan 2002 arbetar man i Sjöbo aktivt med hästutveckling. Falkenberg håller på att anlägga två hästbyar. Umeå satsar på två stora ridklubbar samt har pågående funderingar på utvidgning av travet med bland annat nya hästgårdar. Vellinge har inga planer på att satsa mer på hästfrågan än vad som redan görs. Söderhamn är beredd att satsa på hästfrågan om frågan dyker upp.

Svar från kommuner som inte har skrivit rapporter om häst

11 av de största kommunerna i landets län (Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Örebro, Västerås, Malmö, Karlstad, Falun, Gävle, Sundsvall och Luleå) har besvarat frågor om stadsnära hästboende, planeringsproblem, konflikter, antal hästar i kommunen och satsningar på häst. Svaren är sammanställda i följande avsnitt.

Ingen av kommunerna har uppgifter på antalet hästar. Några hänvisar till att de inte har uppgifter sedan djurskyddet togs över av länsstyrelsen eftersom det borde vara djurskyddsinspektörernas område. Länsstyrelsen tog över kontrollansvaret för djurskydd den 1 januari 2009 (Länsstyrelsen, 2008). Några hänvisar till miljökontoret och någon annan till

fastighetskontoret. Några ifrågasätter frågan med att enstaka hästar inte är tillstånds/anmälningsskyldiga¹ vilket gör framtagandet av uppgiften omöjlig. Västerås har uppgett hur många hästhållare det finns i kommunen, inte antalet hästar. I Örebro inventerade man antalet hästgårdar 1992 ur djurskyddssynpunkt. Nu har man uppgifter på antalet hästhållare.

Planering

Problem i samband med planering av boende i närhet av hästverksamhet ser lite olika ut i de 11 kommunerna. Problemet är ofta att hålla skyddsavstånden till redan befintlig verksamhet. I Gävle tycker man att även ridvägar är svåra att planera. I Karlstad menar man att det svåraste i planeringen är kanske att komma överens om alla inblandade i planeringsfrågorna. I Stockholm har konflikter mest berört problem med skötsel och betestryck i naturreservat och planering så att hästverksamheten inte gör för stora intrång i naturvärdena.

Sundsvall ser ett problem i skillnaden mellan PBL och Miljöbalken och de myndigheter (Boverket, Socialstyrelsen och de lokala tillsynsmyndigheterna i miljöfrågor) som arbetar utifrån dessa.

Både Sundsvall och Luleå tycker att det är ett problem att ny forskning orsakar osäkerhet mellan nya och gamla riktlinjer. Att hästallergenerna inte sprids så långt, men att det sitter kvar i kläderna och att det inte behöver vara närhet till häst som orsakar allergisk reaktion. Ett antal rättsfall har fått olika utslag, vilket gör det svårt att

---

¹ Tillståndsskyldig hästverksamhet är, enligt Djurskyddsmyndigheten (DFS 2004:5), den som bedrivs yrkesmässigt, i större omfattning, eller som ridskoleverksamhet. Större omfattning specificeras med att det är frågan om hållande av 10 eller fler hästar som är äldre än 24 månader, eller fyra eller fler hästar som används för uppfödning, upplåtande eller försäljning av egna eller andras hästar.

dra någon slutsats. Besluten spretar åt olika håll.

Linköping menar att konfliktfrågan mellan häst och planering ständigt är aktuell. Det sker ofta lokaliseringsprovningar utanför detaljplanlagt område och det är en ständig fråga om hus och stall. Miljönämnden i Linköping har dock dragit upp riktlinjer med antalet hästar som grund.

Luleå har inte så stora planeringsproblem. Oro förekommer, men mer i samband med förhandsbesked. Det kommer in synpunkter från hästägare som redan finns där. Samtidigt som man vill ha avstånd till hästarna vill man inte ha de för långt borta med tanke på alla unga flickor som rider.

I Örebro och Luleå har befintlig hästhållning fått upphöra på grund av detaljplanläggningar för bostadsändamål.

I Karlstad och Örebro har det förekommit konflikter i tätortsnära rekreativområden som nyttjas av både ryttare och gående. Även konflikter med hästägare har uppkommit då de vill behålla sina ridstigar i omgivningarna.

I Västerås har inga klagomål förekommit. Tvärtom menar de att det finns ett massivt tryck från kringboende att hästarna ska finnas kvar.

Kommunala riktlinjer

Örebro har i översiktsplanen ett kapitel om häst där det står om allergi, omklädningsmöjligheter, skyddsavstånd, hästfria zoner, bedömningskriterier, att hästen är viktig för bevarandet av det öppna landskapet samt att inga nya stall och beten får etableras inom planlagt område om inte detaljplanen tillåter det.

Sundsvall har upprättat ett PM om riktlinjer för hästhållning i kommunen som rekommenderar ett skyddsavstånd på 200

meter. Även Västerås har i brist på centrala riktlinjer från Boverket tagit fram egna riktlinjer. De är fortfarande koncept och det har inte fattats något beslut om riktlinjerna. De är alltså inte politiskt förankrade. De funderar just nu på hur de ska gå vidare med dem då djurskyddsinspektörerna inte längre finns kvar på miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

Hästboende

Samtliga 11 kommuner har stadsnära hästboende i form av hästgårdar som ligger i städernas omland. Gävle, Västerås och Örebro har områden som är planlagda för hästboende. I Västerås har man dock märkt att många av tomterna såldes till icke hästägande folk, vilket kanske berodde på läget i staden var mycket attraktivt.

I Karlstad har önskemål om planläggning för bostäder med möjligheter att ha stall påtalats, men de har ännu inte hittat lämpligt område.

Falun har märkt att det allt oftare nämns som en attraktionsfaktor för boende att det finns möjlighet att rida/inhysa häst i närheten. De har dock inte fått i uppdrag att planera speciellt hästboende.

I Sundsvall finns det exempel på projekt med privata aktörer där det satsas på just hästnära boende.

I Luleå beviljas det kontinuerligt bygglov för stallbyggnader och inom den nya stadsdelen om kommer det att tas hänsyn till hästfrågor.

Linköping har inga särskilda satsningar gällande hästbyar. De har fått en och annan förfrågan men frågan är inte aktiv inom kommunen.

Skyddsavstånd

Linköping har nyligen antagit en detaljplan på ett nytt område som där det är tänkt att det ska byggas bostäder med 100 meter till stallar och 50 meter till beteshagar. Stallarna och betesmarken ingår inte i detaljplanen men i miljökonsekvensbedömningen. Kommunen har trots det korta avståndet aktivt tagit ställning för utbyggnad. Detaljplanen överklagades men regeringsbeslutet (Ullstämman, 2008) gick på kommunens linje med de korta avstånden. Linköping menar att det finns en stor vånda med hänvisning till denna nämnd bostadsplan. Miljökontoret har inte accepterat bebyggelsen. Länsstyrelsen var mycket tveksam, på grund av de korta avstånden mellan stall och boningshus. Överklagandet kom från hästintressenter då de var rädda att det skulle bli inskränkning på deras verksamhet och att de skulle bli tvungna att flytta.

I Eskilstuna planlägger de fritidsområden som håller på att omvandlas till permanentboende. Bebyggelsen strider egentligen mot skyddsavstånden. Det svåraste problemet anser de vara att avgöra på vilken nivå som hästverksamheten egentligen kan vara ett problem. Det kan vara att bedöma om en ensam shettis i en hage är ett problem eller en stor stallanläggning och alla mellanformer som förekommer.

Även Örebro ser att det finns en problematik med att staden växer där hästar redan är etablerade. Skyddsavstånd mellan häst och bostad är en aktuell fråga (allergi). Ibland har befintlig hästhållning fått upphöra på grund av detaljplaneläggning för bostadsändamål. En utmaning anser de vara att få befintliga hästhållare omlokalisera, vilket försvårar expansionen av staden. Det kan vara stora ytor som blir reserverade på grund av hästar.

Gävle har konflikter om skyddsavstånd, ridvägar och planläggning för nya ridhus. Det har även varit konfliktfyllt vid översiktliga utredningar för ett nytt läge för en ridanläggning.

Falun menar att liksom alla andra kommuner har de haft problem med 500-metersregeln, som nu börjar luckras upp - både då det gäller att utöka antalet hästar i en anläggning med bostäder inom 500 meters radien och att utöka antalet bostäder i området där det finns hästanläggning. De anser att den har känts absurd just med tanke på att så många rider och tycker att det är praktiskt att bo i närheten. Men att principerna var hårdare för 5-10 år sen. Nu ser de det främst som en informationsfråga - att ingen ska råka bosätta sig inom 500 m från ett stall utan att veta om det. De placerar inte skolor/förskolor eller andra anläggningar, som måste kunna användas även av allergiker, inom denna zon.

Eskilstuna och Malmö menar att konflikter kan uppstå gällande skyddsavstånd, men de har inte fått några anmälningar. I Eskilstuna tror man att människor som får problem troligen flyttar än kräver stängning av pågående hästverksamhet.

Satsningar på ridvägar/ridanläggningar

Stockholm, Eskilstuna, Falun, Gävle och Luleå satsar på de kommunala ridanläggningarna. Linköping planerar att flytta en ridskola till ett område med korrekta skyddsavstånd. I Falun har i en detaljplan för nya bostäder i närheten av en ridanläggning reserverat plats för en ridstig för att de som flyttar dit inte ska börja klaga ifall det passerar någon häst. Örebro ska göra en omlokalisering av ridverksamhet på kommunal mark gällande stall, ridhus och ridstigar. De har ett skogsområde i den kommande översiktsplanen som är utpekad som lämpligt för ridstigar och de har gjort i ordning en före detta banvall till en

kombinerad väg för cykel och ridning. De har även en kommunal gymnasieskola med inriktning på hästupbildning inom trav och skogskörning som de satsar på, samt håller på att säkerställa hästverksamheten genom att detaljplanelägga området vid travet.

Länsstyrelsens rapport

2004 gjorde Länsstyrelsen i Skåne en utredning 2004 *Hästar och bebyggelse*, där de tar upp problematiken kring hästnäring i tätbebyggt område. De menar att kommunerna måste ta med hästnäringen i sin översiktsplanering. I de delar av Skåne som är starkt urbaniserade är detta extra viktigt då det är svårt att dra en tydlig gräns mellan stad och landsbygd. Länsstyrelsen menar att kommunerna måste ta ställning och uttala en förhållning till markanvändningen på lång sikt, där de tex bestämmer hästnära och hästfria områden. Gällande detaljplanen menar Länsstyrelsen att det är viktigt att man tar hänsyn till de lokala förhållandena och inte bara går på generella regler om skyddsavstånd o dyl. De tar upp ett antal punkter som kan användas som bedömningsgrund för skyddsavstånd, exempelvis: områdets karaktär, antal hästar, gödselhantering, förhärskande vindriktning, topografi, förekomst av näringsverksamhet samt de boendes uppfattning om olägenhet. Med detta som ledning delar Länsstyrelsen in hästanläggningarna i olika storleksintervall för att sätta riktlinjer för skyddsavstånd. Mindre än tio hästar, mellan 10-30 hästar, 30-100 hästar samt anläggningar med fler än 100 hästar. Rapporten avslutas med att dessa bedömningar inte är definitiva, utan att alla fall måste bedömas enskilt och att ny forskning kan visa att riktlinjerna måste ändras och att Länsstyrelsen ska hålla sig ajour inom området och uppdatera kommunerna vid behov (Länsstyrelsen, 2004).

Diskussion

Samhällspåverkan från den ökande hästverksamheten ökar kravet på planeringskunskap framför allt i de peri-urbana områdena (Brandt & Eklund, 2007).

Planering

Kommunernas rapporter och svaren på frågorna om häst och planering visar på det breda spektra som hästfrågor rör sig inom. Det handlar om praktiska frågor som dragning av ridvägar och skyddsavstånd till frågor om utbildning/rådgivning och frågor gällande näringslivet och dess behov av bla samarbete och samordning. Flera kommuner påvisar att hästnära boende är mycket efterfrågat. Några kommuner har planer på gång gällande bostad kopplat till stall och en erfarenhet som påvisas är att dessa bostäder inte bara attraherar hästfolk. De flesta kommuner har inte fått så många klagomål på att det är hästar för nära husen. Någon kommun har tvärtom erhållit önskemål om att hästarna ska vara kvar. Det påvisas dock som en målkonflikt att städerna växer ut till områden där det redan finns hästar. I Luleå har de varit tvungna att flytta hästar och det finns planer på att flytta ett större ridstall i Linköping.

I rapporten delade jag upp svaren från kommunerna i två grupper: de som har skrivit rapporter om häst och de som inte har gjort det. Blev det någon skillnad i svaren? Har de som skrivit rapporter om häst kommit längre i sin planering med hänsyn till hästverksamhet eller hade inte rapporterna någon påverkan? Jag kan inte se någon generell skillnad på de kommuner som skrivit rapporter om häst och de som inte gjort det. Några av de kommuner som skrivit rapporter om häst är landsbygds-kommuner och därför har de naturligt inte samma problem när det gäller skydds-avstånd mm för planering av nya eller

utökade bostadsområden som de större kommunerna. Frågorna och problemen med dragning av ridvägar är lika för alla.

Vem äger frågan?

Mejlen angående frågorna om häst och planering skickades ställda till kommunernas planerare, men svaren kom inte alltid från planerare utan även från ekologer, miljöinspektörer, exploateringsingenjör/miljöhandläggare, kultursekreterare och landskapsarkitekter. Var detta för att frågorna tolkades som hästfrågor istället för planeringsfrågor, eller är det bara ett bevis på att hästfrågor är områdesövergripande? Kanske är det båda delar. Det verkar som om frågor som gäller häst tolkas olika i kommunerna. Några kommuner har farhågor gällande att Länsstyrelsen tagit över djurskyddsfrågorna. De är rädda att de inte ska ha ett lika nära samarbete i framtiden mellan planerare och djurskyddsinspektörer. Samtidigt som kommunerna inte har någon som är generellt ansvarig för hästfrågorna i kommunerna är hästbranschen i sig själv väldigt splittrad. Det finns ingen bollplank för kommunen.

Kommunala riktlinjer/skyddsavstånd

Falun menar att det är problem att hålla 500 meters radien och ser positivt på nya rön med kortare avstånd. Numera ser de det mest som en fråga om information, att ingen ska råka bosätta sig för nära hästar utan att veta om det. Problemet har varit att avståndet har varit för långt för att det rent praktiskt ska kunna fungera. Den nya forskningen kan dock göra frågan lite mer komplicerad. Det kortare avståndet är beroende på lokala förutsättningar, som antal hästar, gödselhantering, vegetation, topografi, vind etc. Detta gör att det blir svårare än tidigare då det bara var att mäta upp ett avstånd.

Flera av kommunerna har i brist på gemensamma riktlinjer skrivit egna. Detta kan göra att liknande fall bedöms olika i två kommuner.

Hästboende

Boende kopplat till häst är efterfrågat i flera kommuner – ett livsstilsboende. Att få bo nära sin häst är eftertraktat av många. Det som är intressant är att även de som inte äger en häst vill bo i områden som är planerade för häst. Exempel på detta är ett område i Västerås som befolkades av människor som inte hade för avsikt att äga en häst. Falkenberg har i sina pågående planer om hästbyar förslag på lösning på detta genom att knyta bostäderna till en boxplats. Frågan är om det är ett problem om bostäderna befolkas av invånare utan häst? Det kanske är en tillgång att det inte bara blir en kategori av människor som bor i ett område. Det förhindrar en segregering. Eller beror det kanske på att det är relativt kostsamma områden, då hästarna kräver utrymme för stall, hagar och ridvägar? Det är mer ekonomiskt att maximera utnyttjandet av områdena.

Näringsliv/samhällsekonomi

I Sjöbo har man märkt som en effekt av rapporten att hästföretagen har börjat räkna sig själva till näringslivet. Hästnäringen omsatte enligt Johansson et al. (2004) 46 miljarder kronor 2004 och sysselsatte 28 000 helårstjänster. Beror det på att det är främst tjejer som rider som gör att hästnäringen inte har samma status som annan näringsverksamhet? Eller beror det på att de som säljer foder, arrenderar ut betesmark och boxplatser ofta är lantbrukare som lagt om sin näringsverksamhet till häst? De brukar fortfarande sin mark och samhällsekonomiskt spelar det ingen roll om de producerar för häst eller direkt för människor?

Satsningar på ridvägar/ridanläggningar

På frågan om kommunens satsningar inom hästfrågan var svaret - ridvägar och ridanläggningar. Det ser inte ut som om Forsbergs (2007) farhågor om att stödet till ridskolorna minskar besannas. I alla fall inte i kommunerna som ingår i min undersökning.

Vilken roll har då hästarna i kommunernas samhällsplanering?

Hästfrågan verkar vara olika viktig i kommunerna. Några kommuner har riktlinjer när det gäller planering för bostad i närheten av häst. Ett fåtal kommuner har till och med tagit med hästarna i översiktsplanen. Men i de flesta fall är inte hästarna något som naturligt ingår i kommunernas översiktliga planering, utan frågor som uppkommer tas om hand vid behov. För att underlätta planeringen av tex bostäder i närheten av häst hade det varit bra om hästen hade funnits med i alla översiktsplaner. Gemensamma riktlinjer borde underlätta beslut.

Nytt samarbete inom hästsektorn

Hästfrågan är aktuell inom många olika forskningsprojekt. På Alnarp gjorde Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap en programförklaring för *Häst på Alnarp* 2007, där målet är att forska i skärningspunkten mellan hästhållning, fysisk planering och samhälle.(SLU, 2007). De har nu fått draghjälp av jordbruksdepartementet som den 2 mars 2009 gick ut med ett pressmeddelande att en samarbetsgrupp inom hästområdet bildats av jordbruksminister Eskil Erlandsson. 20 olika organisationer och myndigheter är med i gruppen (Regeringen, 2009).

Slutsats:

På uppdrag av Nationella stiftelsen för hästhållningens främjande har Bonorden (2008) tagit fram en skrift som heter *Hästen i kommunen – betyder mer än du tror*. Denna ger en bra överblick över hästfrågor i kommunen. Denna behöver dock brytas ner till konkreta riktlinjer. För en långsiktigt hållbar hästhållning behöver man satsa såväl ekonomiskt och socialt som kulturellt och ekologiskt (Långstedt, 2008). Kommunerna behöver tydligare strukturera upp hästfrågorna för en enklare hantering i framtiden.

Det behövs:

- * Gemensamma riktlinjer i alla kommuner gällande hur hästfrågor ska tas med i översikts- och detaljplanerna. Detta har betydelse för rättssäkerheten. Idag döms olika fall på olika sätt i kommunerna.
- * Information till alla hästägare och markägare om allemansrätten för att förhindra osämja mellan ryttare och markägare.
- * Att hästen ingår tydligt som ett av medlen att nå miljömålen i kommunerna.
- * Att samarbete med Länsstyrelsen gällande djurskyddsfrågor fungerar och att gemensamma riktlinjer görs där hästfrågor och planeringsfrågor samordnas.
- * Att frågor rörande hästnärlivets tas upp som en naturlig del av det övriga näringslivsfrågorna.

Figur 9. Foto: Eeva Rumpunen 2007-08-03

Figur 10. Foto: Eeva Rumpunen 2005-04-03

Referenser

Otryckta källor

Elektroniska källor/Internet

- Boverket (2008). PBL i praktiken. Fördjupning av och tillägg till översiktsplanen. [online]. Tillgänglig: <http://boverket.se> [2009-01-29]
- Boverket PM (2008). PM om bestämmelser i detaljplanen – vad är möjligt och lämpligt att reglera. [online]. Tillgänglig: <http://boverket.se> [2009-01-29]
- HNS (2009). Visa hänsyn till hästallergiker [online]. Tillgänglig: <http://www.nshorse.se> [2009-03-12]
- Hästen i politiken (2006). Hästen i politiken – betyder mer än du tror. [online]. Tillgänglig: <http://www.hastenipolitiken.nu/> [2009-01-18]
- Länsstyrelsen (2004). Hästar och bebyggelse. Underlag för den fysiska planeringen. [online] Länsstyrelsen i Skåne län. Rapportserien Skåne i utveckling: 2004:17 Tillgänglig: http://www.lansstyrelsen.se/skane/Publikationer/Rapporter_trycksaker/index.htm [2009-03-17]
- Länsstyrelsen (2008). Länsstyrelsen får nytt kontrollansvar 1 januari 2009. 08-12-23 [online]. Tillgänglig: <http://www.lst.se> [2009-03-22]
- Naturvårdsverket (2008). Miljömålen – nu är det bråttom [online] Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se> [2009-02-09]

- Naturvårdsverket (2009). Allemansrätten [online] Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se> [2009-02-09]
- Regeringen (2009). Pressmeddelande [online] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/11710/a/121476> [2009-02-02]
- Ridsportförbundet (2009). Statistik [online]. Tillgänglig: <http://www3.ridsport.se> [2009-03-09]
- Riksidrottsförbundet (2006). Kvinnor och män inom idrotten 2005 – Statistik från Riksidrottsförbundet. ISBN 978-91-976081-6-9. [online]. Tillgänglig: <http://www.rf.se> [2009-03-09]
- SCB (2009). Helårsstatistik – Kommun, län och riket, Sveriges befolkning, kommunala jämförelsetal 31/12 2008 [online]. Tillgänglig: <http://www.scb.se> [2009-03-04]
- Ullstamma (2008) Regeringsbeslut [online]. Tillgänglig: <http://www.ullstamma.nu/images/080904%20regeringen%20avslag%20overklagan.pdf> [2009-03-17]

Tryckta källor och litteratur

- Ahlström, I. (1999). *Allemansrätten – en bok om vad som gäller i naturen*. Stockholm, Naturia
- Antrop, M. (2000). *Changing patterns in the urbanized countryside of Western Europe*. *Landscape Ecology* 15, 257-270.
- Bailey, A. Williams, N. Palmer, M. Geering, R. (2000). *The farmer as service provider: the demand for agricultural commodities and equine service*. Agric-syst. Oxford: Elsevier Science Ltd. Dec 2000. v. 66(3) p. 191-204.
- Bonorden, B. (2008). *Hästen i kommunen: betyder mer än du tror: en praktisk guide för kommunens medarbetare*. Nationella stiftelsen för hästhållningens främjande.

- Brandt, N. & Eklund, E. (2007). *Häst – människa - samhälle: om den nya hästhushållningens utveckling i Finland*. Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. SSKH Notat 1/2007.
- Busck, A. Kristensen, S., Praestholm, S. & Primdahl, J. (2008). *Porous landscapes – The case of Greater Copenhagen*. Urban Forestry & Urban Greening 7 (2008) 145-156.
- Christensen, L., Engdahl, N., Gräas, C., & Haglund, L. (2001) *Marknadsundersökning – en handbok*. 2:a uppl. Lund, Studentlitteratur
- DFS 2004:5. Djurskyddsmyndighetens författningssamling, Skara
- Elfman, L. Brännström, J. & Smedje, G. (2008). *Detection of Horse Allergen around a Stable*. *International Archives of allergy and immunology*. Int Arch Allergy Immunol. Vol. 145:269-276
- Elgåker, H. (2006). *Hästen i lundalandskapet och hästen som ekonomisk faktor i Lund*. Kultur & Fritid, Lunds kommun.
- Elgåker, H. & Wilton, B. (2007). Horse farms as a factor for Development and Innovation in the Urban-Rural Fringe with Examples from Europe and Northern America. Innovation Systems and Rural Development. *Proceedings of 10th annual conference, Nordic-Scottish University for Rural and Regional Development*.
- Falkenbergs kommun (2006). Hästar i planeringen. Förslag till riktlinjer inom Falkenbergs kommun [online]. Tillgänglig: <http://www.falkenberg.se> [2009-01-26]
- Forsberg, L. (2007). *Att utveckla handlingskraft. Om flickors identitetsskapande processer i stallet*. Luleå tekniska universitet. Institutionen för pedagogik och lärande.
- Göteborgs stad. (2004). *Förslag till Utvecklingsplan för ridsporten i Göteborg*. Göteborgs Stad, Idrott & förening. 2004-02-18.
- Göteborgs Stad (2005). Hästar i planeringen [online]. Tillgänglig: [http://www5.goteborg.se/prod/stadsbyggnad/dalis2.nsf/vyFilArkiv/BjorlundaOpaHastarSamr.pdf/\\$file/BjorlundaOpaHastarSamr.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/stadsbyggnad/dalis2.nsf/vyFilArkiv/BjorlundaOpaHastarSamr.pdf/$file/BjorlundaOpaHastarSamr.pdf) [2009-01-26]
- Haeger-Eugensson, M. & Elfman, L. (2006). *Beräkning av hästallergenhalter runt Åbytravet, Göteborg*. Rapport 10 2006, Swedish Environmental Research Institute.
- Ilbery, B. (1989). *Farm-based Recreation: a Possible Solution to Falling Farm Incomes?* Journal of the Royal Agricultural Society of England.
- Johansson, D. Andersson, H. & Hedberg, A. (2004). *Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige*. Sveriges lantbruksuniversitet. Institutionen för ekonomi. Uppsala.
- Jordbruksverket (2005). *Hästar och anläggningar med häst 2004*. JO 24 SM 0501, SCB på uppdrag av ordbruksverket. 2005-06-08.
- Kjellin, P. Han kräver halv miljon för ridskador. (2008, 19 december) *Skogsland*, s. 4
- Lindström, L. (2006). *Fritidssektorn – en statlig utmaning*. Luleå tekniska universitet. 2006:46
- Lunds kommun, (2008a). *Plan för hästsporten, Lunds kommun, Nulägesbeskrivning 2006-2008*. Kultur- och fritidsförvaltningen, Lunds kommun.
- Lunds kommun (2008b). *Ridvägar i Lunds kommun, En sammanställning av planerade ridvägar 2005-2008*. Kultur- och fritidsförvaltningen, Lunds kommun.
- Långstedt, U. (2008). *Förändringar i en traditionsbunden miljö? Om den nya hästnäringen och konsumtionslandsbygden i ljuset av "parabler" och "skript" bland jordbrukare och markägare*. Svenska social och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. SSKH Notat 1/2008.

- Palmgren Karlsson, C. (2006). *Hästen som landskapsvårdare eller marodör?* Institutionen för husdjurens miljö och hälsa. SLU.
- Persson, H. (2003). *Planering för tätortsnära ridning – mer än bara ridhus?* Institutionen för jordbrukets biosystem och teknologi (JBT), Sveriges lantbruksuniversitet, Spec.Report 244, Alnarp, Sverige.
- Quetier, FF. & Gordon, IJ. (2003). *Horsiculture: how important a land use change in Scotland?* Scottish geographical journal 119 (2): pages 153-158.
- Regeringskansliet (2008). *Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013*. Jordbruksdepartementet. Jo 08.007
- Short, C. Ilbery, B. Cortney, P. Kambites, C. & Boase, R. (2008). *Exploring the interactions between landbased industries and communities in rural England*. Conference paper. Journal of farm management vol.13, No.5. pages 369-378.
- Sjöbo kommun (2006). *Hästrelaterade utvecklingsmöjligheter, Simrishamn-Sjöbo-Skurup-Tomelilla-Ystad*. Ylva Wallström, Sjöbo kommun, April 2006.
- SOU 2000:109. *En svensk hästpolitik. Betänkande från Hästpolitiska utredningen*. Jordbruksdepartementet. Stockholm, Nordstedt tryckeri AB. 2000.
- SLU (2007). *Häst på Alnarp – Programförklaring*. Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp, mars 2007
- Svala, C. (2002). *Hästen i landskapet*. Institutionen för jordbrukets biosystem och teknologi (JBT), Sveriges lantbruksuniversitet, Spec.Report 240, Alnarp, Sverige
- Söderhamns kommun. (2006). *Hästnäringen i Söderhamns kommun – förstudierapport*. Av Helena Håkansson, Bergström Information AB, för Söderhamns kommun, maj 2006.
- Tillberg Mattsson, K. (2004). *Hästar lockar kvinnor till landsbygden – en studie av hästägare och hästgårdar i Leksands kommun*. Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala Universitet. Arbetsrapport/Working Paper No.45
- Umeå kommun. (2005). *Riktlinjer för lokaliseringsprövning av bebyggelse i Umeå kommun med hänsyn till hästhållning*. Umeå kommun, byggnadsnämnden 2005-11-21, §271.
- Vellinge kommun. (2006). *Hästar och bebyggelse i Vellinge kommun*. Miljö- och Stadsbyggnadsförvaltningen, januari 2006 i samarbete med Landskapsarkitekt Carina Lindeberg
- Åsberg, R. (2001). *Det finns inga kvalitativa metoder – och inga kvantitativa heller för den delen. Det kvalitativa-kvantitativa argumentets missvisande retorik*. Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs Universitet.
- Åslund, Å. (2008). *Allemansrätten och marknyttjande. Studier av ett rättsinstitut*. Linköpings universitet. Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling. Linköping 2008

Övrig litteratur ej refererad till

- Ekgren A-M. & Hinnfors, J. (2006). *Uppsatshandboken – hur du lyckas med din uppsats*. Studentlitteratur.

Rapporter om häst:

- Attityd i Karlstad AB. (2005). *Projektet Hästen i Värmland, Skritt, trav eller galopp? – en kartläggning*. En undersökning genomförd av Attityd i Karlstad AB.
- Bendroth, M. *Slutrapport för projektet Häst i Sjuhärad*. LRF Sjuhärad, Hushållningssällskapet Sjuhärad, Länsstyrelsen i Västra Götaland.

- Femling, M. (2008). *Kompetenscentrum Hållbar Hästhållning*. Gävleborg. online] Tillgänglig:
<http://www.sjv.se/download/18.78be32b411dd24541d28000523593/Slutrapport.08.Kompetenscentrum.H%C3%A5llbar.H%C3%A4sth%C3%A5llning.Sandvicens.kommun.pdf> [2009-03-09]
- Länsstyrelsen.Gävleborg. (2003). *Hästen i Gävleborg*. Länsstyrelsen Gävleborg. Rapport 2003:4. Förstudierapport Lantbruks- och veterinärenheten.
- Hässleholms kommun. *Hästen, En utvecklingspotential?*, Hässleholms kommun
- Länsstyrelsen (2008). *Hästen i Västmanland – en undersökning 2008* [online]. Tillgänglig:
<http://www.lansstyrelsen.se>
Landstinget i Västmanland,
Lantbrukarnas Riksförbund,
Länsstyrelsen i Västmanlands län.
[2009-02-09]